

Силабус курсу СОЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА І ПРОФІЛАКТИКА

Ступінь вищої освіти – аспірант
Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»
Дні занять: понеділок 09.35-10.55, ауд.230;
Консультації: середа 14.00-16.00, ауд. 230
Рік навчання: 3. Семестр: 1.
Мова викладання: українська

Викладач курсу	доктор педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Парфанович Іванна Іванівна
Контактний телефон	+380963432565
E-mail	parfanovich@ukr.net
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	кредити ЄКТС – 5 (150 год.)

Опис дисципліни

Дисципліна «Соціальна діагностика і профілактика» спрямована на ознайомлення аспірантів з новими надбаннями в теорії та практиці соціальної роботи в Україні та закордоном і формування професійних компетентностей.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні опанувати такі компетентності: ЗК 1 - здатність до узагальнень, аналізу та синтезу, розвитку критичного мислення для розуміння процесів і явищ в галузі соціальної роботи, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; ЗК 3 - здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій; ЗК 8 - здатність дотримуватись норм наукової етики, морально-етичних цінностей, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях і науково-педагогічній діяльності.

ФК 4 - здатність виокремлювати актуальні соціальні проблеми та визначати їх структуру, взаємозв'язки чинників, проявів і наслідків як об'єкта наукового дослідження; ФК 7 - здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в галузі соціальної роботи та дотичні міждисциплінарні проекти; ФК 9 - здатність розробляти та застосовувати інструментарій, проводити теоретичне та емпіричне дослідження, аналізувати й узагальнювати та презентувати його результати, обґрунтовувати висновки.

Структура курсу

Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	1.Соціальна діагностика як наука, навчальна дисципліна і технологія соціально-педагогічної роботи. Становлення соціальної діагностики.	Сформувати мета, завдання соціальної діагностики як науки, навчальної дисципліни і технології соціально-педагогічної роботи. Знати принципи соціальної діагностики, місце, роль і значення соціальної діагностики, вимоги до професійного рівня соціального діагноста, історію становлення соціальної діагностики як елемента соціальної політики, засоби соціальної діагностики: виникнення, інтерпретація поняття	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	2.Характер соціальної проблеми як визначальний чинник в соціальній діагностиці.	Розуміти поняття соціальної норми і соціальної патології. Володіти класифікацією соціальних проблем: Проблеми поведінкового функціонування індивіда; сімейні проблеми; проблеми моделювання світу й людей в ньому; проблеми соціальної стратифікації та ін. Аналізувати характер соціальної проблеми як фахівця соціальної сфери.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	3. Рівні соціальної діагностики.	Знати класифікацію рівнів соціального діагнозу. Визначати соціальний діагноз на загальнодержавному рівні, специфіку соціального діагнозу на регіональному рівні та у закладах соціального обслуговування населення. Мати уявлення про методи роботи на різних рівнях соціального діагнозу, експертну оцінку. Мати готовність здійснювати експертне прогнозування й моделювання розвитку ситуації.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	4.Соціально-діагностичні методи в соціальній роботі.	Знати вимоги, що ставляться до застосування методів діагностики, характеристики методів діагностики: спостереження, бесіда, інтерв'ю, експертна оцінка, параметричний метод, метод біографій, кейс-метод та ін. Аналізувати методи статистичного, структурного аналізу; методи вимірювань; моделювання (конструювання); прогнозування.	Презентації, питання, вправи, тести

		Характеризувати методи і методики в діагностичній роботі.	
2/2	5. Технологія соціального діагнозу.	Знати алгоритм технології соціального діагнозу на індивідуальному рівні, вимоги щодо реалізації технологічного підходу соціального діагнозу, етапи здійснення соціальної діагностики. Порівнювати етапи і алгоритм дій в діагностуванні. Здійснювати соціально-педагогічне прогнозування.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	6. Соціальний діагноз мікросередовища особи.	Розуміти соціальне середовище як необхідну умову соціалізації особистості, класифікацію проявів соціального середовища. Знати структуру, етапи, завдання, зміст діагностики мікросередовища. Мати уявлення про методику організації соціально-педагогічного комплексу (СПК).	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	7. Соціальна діагностика в роботі з клієнтом.	Розуміти особливості соціального діагнозу особи. Знати структуру й методику соціального діагнозу особи. Визначати характер проблем індивіда: соціального становища, психолого-педагогічного розвитку, психоемоційного самопочуття, проявів поведінкових девіацій, спрямованості розвитку. Вміти застосовувати методики для визначення детермінант відхилень у розвитку, самопочутті й поведінці індивіда.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	8. Методика і технологія соціального діагнозу сім'ї.	Знати особливості соціального діагнозу сім'ї. Реалізовувати методику діагностики сім'ї, діагностування сім'ї на рівні її підсистем. Аналізувати документування результатів соціального діагнозу сім'ї.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	9. Соціальна профілактика як аспект соціальної політики держави.	Знати сутність соціальної профілактики, роботи порівняльний аналіз соціальної профілактики і превентивної діяльності. Мати уявлення про соціальну профілактику як відображення концепції соціального виховання дітей, підлітків, молоді й соціального контролю за дотримання прав і інтересів особи в державі. Знати зміст соціально-	Презентації, питання, вправи, тести,

		профілактичної діяльності, мету, предмет, завдання, об'єкт, суб'єкт профілактичної дії.	
2/2	10. Організаційні основи та планування соціальної профілактики.	Розуміти зміст соціально-організаційного й психолого-педагогічного компонентів профілактики. Знати типи, види, рівні профілактики, моделі профілактичної діяльності. Мати уявлення про комплексне планування соціальної профілактики, виконання програм профілактики на регіональному й місцевому рівнях. Характеризувати програми профілактики, їх призначення, риси успішних і неефективних профілактичних програм. Аналізувати практичну діяльність соціальних структур з впровадження й виконання програм профілактики.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	11. Методи та форми соціально-профілактичної роботи.	Володіти знаннями про систему соціально-профілактичної роботи. Знати законодавче, нормативно-правове, теоретичне забезпечення соціальної профілактики. Мати уявлення про методику роботи зі впровадження форм і методів профілактичного характеру. Застосовувати методи профілактики, форми профілактичної дії, засоби профілактики. Знати специфіку реалізації технологій соціальної профілактики на різних рівнях держави.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	12. Система соціальної профілактики в практичній діяльності соціальних служб.	Знати специфіку діяльності закладів, установ, організацій в аспекті реалізації профілактичних завдань, соціальних інститутів і соціальних структур в державі. Розуміти реалізацію соціальної профілактики за напрямками профілактичної дії. Мати уявлення про регламентацію, технологічність, творчість, ініціативу в діяльності соціальних структур при здійсненні первинної, вторинної, третинної профілактики.	Презентації, питання, вправи, тести
2/2	13. Соціальна профілактика окремих негативних явищ.	Розуміти профілактику за видами девіацій та як необхідну умову забезпечення диференційованого	Презентації, питання, вправи,

		підходу до соціальної профілактики негативних суспільних явищ. Знати основні сфери життєдіяльності людини та профілактичне забезпечення. Визначати соціальне сирітство, сімейне неблагополуччя, незайнятість, бездомність, бездоглядність, адиктивна, суїцидальна, протиправна поведінка як об'єкт профілактичної дії. Знати закономірності й тенденції у суспільному розвитку, соціальні норма й стандарти.	тести
2/-	14. Рання превентивна робота.	Знати порівняльний аналіз понять соціальної профілактики, превентивної роботи, ранньої профілактики, ранньої превенції, категорії осіб, які підлягають ранній превентивній роботі. Здійснювати індивідуально-диференційований підхід до ранньої превентивної роботи. Визначати діагностичний компонент ранньої превенції, групи ризику та «приховано» важковиховувані особи. Мати готовність здійснювати профілактику корекцію як етапи ранньої превентивної роботи.	Презентації, питання, вправи, тести
2-	15. Організація індивідуальної профілактичної роботи з особами, які допускають негативні прояви поведінки.	Знати специфіку здійснення організації індивідуальної профілактичної роботи з особами, які допускають негативні прояви поведінки як процесу перевиховання. Мати уявлення про індивідуально-диференційований підхід до корекційно-реабілітаційної роботи. Знати категорії осіб, стосовно яких здійснюється корекція та реабілітація. Розуміти та впроваджувати профілактика, корекцію, реабілітацію як етапи ранньої превентивної роботи.	Презентації, питання, вправи, тести

Рекомендовані джерела

1. Алексєєв О. І. Шкідливі звички серед учнівської молоді / О. І. Алексєєв, І. В. Чень : навчальний посібник. Дрогобич: Коло 2002. 136 с.
2. Амінов Н.А. Психодіагностика спеціальних здібностей соціальних працівників // Соціальна робота. К. : 1992. 2011. 137 с.
3. Аронов Д. М. Твой и наш враг. Правда об алкоголе. К. : Физ. культура и спорт, 2006. 166 с.
4. Архипова С.П., Майборода Г.Я. Соціальна педагогіка : навчально-методичний посібник. Черкаси – Ужгород : Мистецька лінія, 2002. 268 с.
5. Батьків не обирають...(проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні). К.:А.Л.Д.,1997. 144 с.
6. Визначення типів неадекватного сімейного виховання у підлітків в роботі центрів соціальних служб для молоді. Тернопіль, 2005. 18 с.
7. Визначення типів неадекватного сімейного виховання у підлітків в роботі центрів соціальних служб для молоді. Тернопіль, 1995. 18с.
8. Гарницький С. П. Алкоголь, табак, наркотики и здоровье подростков / С. П. Гарницький. К., 2018. 132 с.
9. Гурлева Т. С. Розвиток автономної відповідальності у підлітка: аргументи «за» // Практична психологія та соціальна робота. 2003. № 9. С.64–68.
10. Короткова Л., Вихров О. Підвищувати відповідальність батьків за виховання дітей // Право України. 2016. С. 46–48.
11. Лановенко И. П., Светлов А. Я., Рошин А. И. и др. Борьба с групповыми правонарушениями несовершеннолетних. К.: Наукова думка, 2012. 240 с.
12. Левченко И. Ю. Психолого-педагогическая диагностика : [учебн. пос.] / И. Ю. Левченко. К., 2005. 320 с.
13. Методика соціальної діагностики взаємостосунків в суспільстві / Теорія і методика соціальної роботи. К., 2004. С. 78–124.
14. Невский А. И. Отклонения в поведении и неуверенность в себе / А. И. Невский // Дисциплина и предупреждение педагогической запущенности школьников. Кишинев: Штиинца, 2002. С.120–128.
15. Оржеховська В. М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх / В. М. Оржеховська : навч.-метод. пос. К.,2006. 352 с.
16. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики : навч.посіб. К.: МАУП, 2002. 200 с.
17. Соціальна робота в Україні : теорія і практика : посібник для підвищення кваліфікації працівників центрів соціальних служб для молоді. У 2-х ч. / за заг ред. А. Я. Ходорчук. К. : УДЦССМ, 2001. 296 с.
18. Тарас А. Е. Педагогическая профилактика правонарушений несовершеннолетних. Минск : Народная асвета. 2002. 64 с.
19. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. пос. / за заг. ред. проф. А.Й.Капської. К., 1000. 372с.
20. Технологія роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді : методичний посібник / С. В. Толстоухова,

О.О.Яременко, О.В.Вакуленко та ін. К.: ДЦССМ, Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2003. 88 с.

21. Тютюн, алкоголь, наркотики в молодіжному середовищі: вживання, залежність, ефективна профілактика / О.О.Яременко (кер.авт.кол.), О.М.Балакірева, О.О.Стойко та ін. К.: Державний інститут проблеми сім'ї та молоді, Укп.ін-т соц.досліджень, 2015. Кн.7. 196 с.

22. Фетюхин М. И. Психологическое изучение трудновоспитуемых и недисциплинированных учащихся как фактор их перевоспитания // Дисциплина и предупреждение педагогической запущенности школьников. Кишинев : Штиинца, 2011. С.138–148.

23. Фіцула М. М. Педагогічні проблеми перевиховання учнів. Видання друге, доповнене, перероблене / М. М. Фіцула. Тернопіль, 1999. 141 с.

24. Четвертак В. М. Злочинність очима підлітка // Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 2. С.141.

25. Юнак В. Ю. Наркоманія – дорога в безодню / В. Ю. Юнак. К. : Здоров'я, 2001. 160 с.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час заняття	5
Змістовий модуль 1 (Соціальна діагностика) – усне і письмове опитування, презентації, задачі, вправи, тести	30
Змістовий модуль 2 – (Соціальна профілактика) – усне і письмове опитування, презентації, задачі, вправи, тести	30
Індивідуальне завдання	20
Екзамен – тести, завдання	20

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- **Політика щодо академічної доброчесності:** усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені.

- **Політика щодо відвідування:** відвідування занять є обов'язковим компонентом навчання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом.